

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

22.4.2025

Valtion liikuntaneuvoston lausunto näkökulmista taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeiden toimeenpanoksi

Lausuntopyynnön diaarinumero: OPH-858-2025

Valtion liikuntaneuvoston lausunnon nostot:

1. Valtion liikuntaneuvosto kiittää taito- ja taideaineiden, kuten liikunnan mukaan tuomista ylioppilaskokeeseen.
2. Valtion liikuntaneuvosto kannattaa esitystä siitä, että liikunnan ylioppilastutkinto koostuisi valmistavasta näyttökokeesta sekä digitaalisesta kokeesta. Liikuntaneuvosto pitää tärkeänä, ettei uudistuksen takia liikunnanopetusta muuteta kuitenkaan teoriapainotteisemmaksi.
3. Liikuntaneuvosto kannattaa esitystä, jossa liikunnan valmistavassa ylioppilastutkinnon näyttökokeessa käytettäisiin lähtökohtaisesti geneeristen taitojen mittaustapoja, menetelmiä ja sisältöjä.
4. Liikuntaneuvosto kannattaa esitystä, jossa liikunnan digitaalisessa kokeessa arvioitaisiin liikunnan laaja-alaista osaamista sisältöalueissa.
5. Valtion liikuntaneuvosto näkee riittävän ja laadukkaan tukimateriaalin ja täydennyskoulutuksen tarjoamisen opettajille hyvin tärkeänä seikkana uudistuksen onnistumisen kannalta.
6. Liikuntaneuvosto kiittää, että yhdenvertaisuuskysymyksiä ja sukupuolten tasa-arvovaikutuksia on pohdittu jo valmisteluvaiheessa.

Taustaa

Opetushallitus asetti 8.4.2024 Lukiodiplomien kehittämisen hallitusohjelman mukaista valmistelua tukevan seurantaryhmän ja sille kolme alatyöryhmää toimikaudelle 15.4.2024- 31.12.2024. Liikunnan alatyöryhmän tehtävänä oli pohtia ja esittää oppiainekohtaisia ideoita, ratkaisumalleja ja vaihtoehtoja Lukiodiplomien kehittämisen hallitusohjelman mukaista valmistelua tukevalle seurantaryhmälle.

Opetushallitus luovutti 11.2.2025 Ylioppilastutkintolautakunnalle keräämäänsä asiantuntijatietoon perustuvan muistion lähtökohdista ja näkökulmista, millaisia taito- ja taideaineiden kokeet voisivat lakiin pohjautuen olla.

Eduskunta hyväksyi joulukuun 2024 alussa hallituksen esityksen laiksi lukiolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 159/2024). Osana uuden lain toimeenpanoa Ylioppilastutkintolautakunta on käynnistänyt taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeiden toimeenpanon valmistelun lainsäädännön mukaisesti vuoden 2025 alusta.

Ylioppilastutkintolautakunnan tavoitteena on sidosryhmien asiantuntemusta hyödyntäen luoda perusta taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeille, jotka mittaavat luotettavasti lukion

opetussuunnitelman perusteiden mukaista osaamista sekä mahdollistaa kokeiden toimeenpano lukioissa syksyn 2029 ylioppilastutkinnosta alkaen. Lukio-opetuksen kannalta oleellinen tieto kokeiden toimeenpanosta on saatavilla viimeistään syksyllä 2027.

Ylioppilastutkintolautakunta pyytää lausuntoa näkökulmista taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeiden toimeenpanoksi.

Valtion liikuntaneuvoston lausunto pyydettyihin asiakohtiin

1. Lausunto muistiosta ja yleisiä näkökulmia taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeiden toimeenpanosta.

Valtion liikuntaneuvosto kiittää taito- ja taideaineiden, kuten liikunnan mukaan tuomista ylioppilaskokeeseen. Liikunta on jokaisen ihmisen sivistyksellinen perusoikeus ja osa merkityksellistä elämää. Aktiivinen liikkuminen ja liikunta ovat hyödyllisiä niin yksilölle kuin koko yhteiskunnalle. Riittävä liikkuminen ja liikunta ovat edellytyksiä lasten ja nuorten normaalille kasvulle ja kehitykselle sekä hyvinvoinnille. Liikkumisen ja liikunnan lisääminen on yksi keskeinen keino, joilla voidaan parantaa lasten ja nuorten oppimistuloksia. Reipas liikunta, hyvä fyysinen kunto ja hyvät motoriset taidot ovat myös yhteydessä hyvään koulumenestykseen lapsuudessa ja nuoruudessa. (Syväoja ym. 2012) Lisäksi liikunnallinen elämäntapa edistää kouluissa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja viihtyvyyttä. Riittävä fyysinen toimintakyky on myös yksi keskeinen työkyvyn perusta.

Liikunnan mukaan tuominen Suomessa laajasti arvostettuun ylioppilaskokeeseen vahvistaa liikunnan asemaa osana toisen asteen opetusta sekä ylipäänsä osana koulutusta ja laajaa käsitystä sivistyksestä. Liikunnan ylioppilaskoe luo myös mahdollisuuksia nostaa liikunnan ja liikunnallisen elämäntavan arvostusta, tietoa ja osaamista koko yhteiskunnassa.

Liikunnan ylioppilastutkintoa eli valmistavaa näyttöä ja digitaalista koetta voitaisiin hyödyntää myös eri jatko-opintojen valinnoissa, kuten maanpuolustuskorkeakoulussa, pelastusopistossa, poliisiammattikorkeakoulussa ja muissa turvallisuusalan koulutuksissa, rajavartiokoulutuksessa, liikunta-alan koulutuksissa (esim. Liikunnanohjaaja AMK) sekä fysioterapiakoulutuksissa.

2. Näkökulmia liikunnan ylioppilaskokeiden toimeenpanosta

Valtion liikuntaneuvosto kiittää Liikunnan alatyöryhmän huolellista valmistelutyötä, joka pitää sisällään myös tärkeän kansainvälisen vertailun. Valmisteluvaiheessa on tärkeää tutustua eri maiden malleihin ja niistä saatuihin kokemuksiin.

Valtion liikuntaneuvosto pitää hyvänä, että valmistelutyö on toteutettu sille asetetun tehtävän mukaisesti lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 mukaiseen liikunnan oppimäärän tehtävään, opetuksen tavoitteisiin ja keskeisiin sisältöihin. Liikunnan ylioppilastutkinto ei näin ollen keskittyisi Suomessa lajilähtöisyyteen tai kilpaurheiluun, vaan lukion liikuntakasvatukseen ja sen sisältöihin.

Valtion liikuntaneuvosto kannattaa esitystä siitä, että liikunnan ylioppilastutkinto koostuisi valmistavasta näyttökokeesta ja digitaalisesta kokeesta. Liikuntaneuvosto myös

yhtyy Liikunnan alatyöryhmän esitykseen, jossa liikunnan valmistavassa näyttökokeessa käytettäisiin lähtökohtaisesti geneeristen taitojen (liikkumis-, välineenkäsittely- ja tasapainotaidot) mittaustapoja, menetelmiä ja sisältöjä. Tällä tavoin ylioppilastutkinnoissa arvioitaisiin liikunnan opetuksen myötä saavutettujen taitojen oppimista eli liikunnan kehollisten opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi liikunnan valmistava näyttö toimisi tukena myös jatko-opintojen valintakokeissa. Liikunnan alatyöryhmän esityksen mukaisesti liikuntaneuvosto pitää tärkeänä, että näyttökoe ei korostaisi esimerkiksi fyysisiä ominaisuuksia, kuten voimaa. Liikuntaneuvosto nostaa kuitenkin esiin, että fyysiseen toimintakykyyn liittyvien ominaisuuksien rajaaminen näyttökokeiden ulkopuolelle voi olla haasteellista sekä vaatii varmasti lisäpohdintaa ja -perusteluita.

Toimintarajoitteisten ja tukea tarvitsevien opiskelijoiden osalta olisi tärkeää, että näyttökoe ei mittaisi vammaa tai haittaa, eikä fyysistä toimintakykyä, vaan niin ikään oppilaan saavuttamien taitojen oppimista. Näytössä käytettävien välineiden ja dokumentaatiovälineiden on oltava valtakunnallisesti tasavertaiset eli liikunnan opetuksen perusvälineitä, jotka ovat oletettavasti lukioissa saatavilla. Lisäksi tärkeää on myös huomioida näytössä erilaiset kulttuuriset näkökohdat.

Valtion liikuntaneuvosto yhtyy Liikunnan alatyöryhmän näkemykseen, että Liikunnan digitaalinen koe olisi luonteva ja mielekäs mahdollisuus liikunnan laaja-alaisen osaamisen sisältöalueiden arviointiin. Liikuntaneuvosto myös kannattaa työryhmän esitystä, jossa liikunnan digitaalisessa kokeessa arvioitaisiin nimenomaan liikunnan laaja-alaista osaamista sisältöalueissa. Liikuntaneuvosto nostaa kuitenkin esille kysymyksen, että edellyttääkö digitaalinen koe myös siinä arvioitavan liikunnan sisältöalueiden teoreettisen opetuksen järjestämistä? Liikuntaneuvosto pitää tärkeänä, ettei uudistuksen takia liikunnanopetusta muuteta teoriapainotteisemmaksi ja ainakaan niin, että se vähentää liikunnanopetuksessa tapahtuvaa liikkumista ja liikuntaa.

Tärkeinä jatkotyössä ratkaistavina kysymyksinä Liikunnan alatyöryhmä nostaa esiin, että ylioppilastutkinto liikunnasta edellyttäisi liikuntaa opettavien opettajien valtakunnallista täydennyskoulutusta sekä digitaaliseen kokeeseen soveltuvaa materiaalia. **Valtion liikuntaneuvosto näkee riittävän ja laadukkaan täydennyskoulutuksen tarjoamisen opettajille hyvin tärkeänä seikkana uudistuksen onnistumisen kannalta, ja täydennyskoulutukseen on syytä panostaa.**

Valtion liikuntaneuvosto kiittää, että valmisteluvaiheessa on pohdittu uudistusta yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Liikunnan alatyöryhmä on esimerkiksi jo hahmotellut soveltavan näyttökokeen järjestämisen ehtoja. Sukupuolten tasa-arvon kohdalta Liikunnan alatyöryhmä esimerkiksi toteaa, että liikunnan valmistavassa näytössä mitattaisiin geneerisiä taitoja eli sukupuolen vaikutus olisi siinä vähäinen. Kirjallisessa kokeessa ongelmaa ei olisi. Biologiset erot tulevat esille vasta kovissa fyysisissä ominaisuusvaatimuksissa, ja niitä ei ole tarkoituksenmukaista mitata näyttökokeessa.

Liikuntaneuvosto pitää tärkeänä, että asian jatkovalmistelussa jatketaan asian tarkastelua yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta sekä kuullaan näiden teemojen asiantuntijoita.

Timo Heinonen
puheenjohtaja

Toni Piispanen
pääsihteeri